

KRYTERIA OCENIANIA ODPOWIEDZI
Próbna Matura z OPERONEM
Język polski
Poziom podstawowy

Listopad 2014

Zadania sprawdzające rozumienie czytanego tekstu

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi ucznia mogą przybierać różną formę językową, ale ich sens musi być synonimiczny wobec modelu.

Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną – wskazane w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów. Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Zadanie 1.

M. Milewska-Stawiany, *Odlotowy i wypasiony, czyli o modnych ekspresywizmach*

Nr zadania	Poprawna odpowiedź	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
1.1.	wyraz nacechowany emocjonalnie	1	0
1.2.	np. – uleganie modzie językowej – przekonanie o atrakcyjności ekspresywizmów lub oryginalności (np. brzmieniowej) – chęć upodobnienia się do młodych – ekspresywizmy są pojemne treściowo	1	0
1.3.	np. – ubożenie słownictwa – schematyzacja języka – naruszanie norm stylistycznych – wulgaryzacja języka	2	1 za dwa przykłady
1.4.	a) np. niezwykły (wspaniały/fascynujący/ciekawy) człowiek – ktoś wyjątkowy (odznaczający się wieloma zaletami, wzbudzający zainteresowanie/wyróżniający się z powodu wykonywanego zawodu/wiedzy) b) np. niebanalny (świetny/ciekawy/pierwszorzędny) pomysł – (zaskakujący, oryginalny, nowatorski/właściwy, odpowiedni/interesujący/najlepszy możliwy) Możliwe są inne, poprawne połączenia i definicje.	2	1 za właściwy dobór jednego połączenia wyrazowego i za jego poprawne objaśnienie
1.5.	B.	1	0
1.6.	<i>niestety, nie można, zastraszające jest</i>	1	0 zadanie jest oceniane pod warunkiem, że zdający wybrał poprawną odpowiedź w zadaniu 1.5.

Nr zadania	Poprawna odpowiedź	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
1.7.	np. fascynujący – pasjonujący, frapujący niebanalny – niezwykły pierwszorzędny – świetny, doskonały	2	1 za dwa przykłady
Razem		10	

Zadanie 2.

A. Patrzalkowa, T. Patrzalek, *Cenzura wobec literatury romantycznej*, M. Głowiński, *Tekst odcenzurowany*

Nr zadania	Poprawna odpowiedź	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
2.1.	A.	1	0
2.2.	autocenzura – kontrolowanie własnych wypowiedzi, publikacji, programów itp., pod względem politycznym lub obyczajowym synonim do słowa „autocenzura” – cenzor wewnętrzny	2	1 za wyjaśnienie terminu lub podanie synonimu
2.3.	Adam Mickiewicz, <i>Dziady</i> cz. III	1	0
2.4.	np. – Dedykacja – mogła osłabić uczucie szacunku należne rządowi i jego instytucjom; krytykowała monarchę. – Piosenka Jankowskiego – zwracała się przeciw religii i Kościołowi; krytykowała monarchę. – Piosenka Feliksa – mogła osłabić uczucia szacunku należne rządowi i jego instytucjom; krytykowała monarchę. – <i>Widzenie księdza Piotra</i> – mogło osłabić uczucia szacunku należne rządowi i jego instytucjom; fragment ten zawiera krytykę monarchii. – <i>Ustęp</i> – mógł osłabić uczucia szacunku należne rządowi i jego instytucjom; krytykował monarchę, arystokrację, szlachtę; ukazano w nim los chłopów pańszczyźnianych. – <i>Do przyjaciół Moskali</i> – mógł osłabić uczucia szacunku należne rządowi i jego instytucjom; pokazywał ukaranych rewolucjonistów ze współczuciem.	1	0
2.5.	C.	1	0
2.6.	A. tak B. nie C. nie	2	1 za dwie poprawne odpowiedzi
2.7.	od (formant) + cenzurować (podstawa) np.: odkopać, oddzielić	2	1 za poprawną analizę i podanie jednego przykładu
Razem		10	

Zadanie 3.

Przykładowy plan interpretacji utworu poetyckiego

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań. W zadaniu jest oceniana umiejętność tworzenia wypowiedzi pisemnej zgodnej z regułami jej organizacji, zachowującej zasady spójności znaczeniowej i logicznej, mającej czytelną kompozycję, będącej spójną i funkcjonalną pod kątem stylistycznym. Za zadanie przyznaje się maksymalnie **50 punktów**. Wypracowanie musi mieć nie mniej niż **250 słów**.

Wypowiedź pisemna jest sprawdzana zgodnie z kryteriami podanymi w aneksie do *Informatora o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015* (www.cke.edu.pl).

Temat 1. Zinterpretuj podany utwór. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.

1. Postawienie tezy lub sformułowanie hipotezy, np.:

- wiersz jest wyrazem niepokojów współczesnego człowieka związanych ze świadomością przemijania; podkreśleniem poczucia anonimowości, niepewności sensu jednostkowej egzystencji.

2. Uzasadnienie tezy, np.:

- określenie podmiotu lirycznego jako człowieka współczesnego, wypowiadającego się w imieniu zbiorowości;
- dostrzeżenie refleksyjnego charakteru wypowiedzi, dla której punktem wyjścia staje się banalna informacja dotycząca wykopalisk archeologicznych;
- dostrzeżenie, że wiersz odwołuje się do tradycji kultury (historia wojny trojańskiej opisana w *Iliadzie*), wykorzystanie w interpretacji przywołanego w tekście dzieła Homera i jego bohatera – Hektora (człowiek żyjący w odległej przeszłości, po którym – dzięki literaturze – pozostała pamięć, nie przeminął bez śladu, w przeciwieństwie do anonimowych mieszkańców sześciu „dodatkowych” miast);
- wskazanie środków stylistycznych, neosemantyzmów i parafraz związków frazeologicznych („dzicy lokatorzy”, „mięso mieczowe”, „reszki orła-Hektora”) wyrażających emocje podmiotu, wyliczenia („rojowiska, dworce, trybuny”) podkreślającego zagubienie;
- dostrzeżenie nagromadzenia pytań podkreślających niepokój i bezradność współczesnego człowieka;
- interpretacja tytułu (*Spis ludności*) oraz puenty: człowiek współczesny jest skazany na anonimowość, zagubiony w tłumie, czuje się pozycją w statystyce.

3. Podsumowanie rozważań, np.:

- wpisanie wiersza w nurt liryki filozoficzno-refleksyjnej, podejmującej tematykę egzystencjalną;
- dostrzeżenie typowej dla poetki pozornej lekkości wypowiedzi wyrażającej istotne problemy współczesności.

Kryteria oceny interpretacji utworu poetyckiego	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Koncepcja interpretacyjna	Oceniając pracę pod względem koncepcji interpretacyjnej, bierze się pod uwagę jej niesprzeczność z utworem oraz skalę spójności. Istotne jest również to, czy zdający odnajduje sensy niedosłowne w utworze. – 9 pkt – koncepcja jest niesprzeczna z utworem, spójna i obejmuje sensy niedosłowne – 6 pkt – koncepcja niesprzeczna z utworem, ale niespójna i/lub obejmująca w większości znaczenia dosłowne – 3 pkt – koncepcja częściowo sprzeczna z utworem – 0 pkt – brak koncepcji lub koncepcja całkowicie sprzeczna z utworem	0–9
Uzasadnienie tezy interpretacyjnej	Oceniając pracę pod względem uzasadnienia tezy interpretacyjnej, bierze się pod uwagę, czy jest: – trafna – czy zawiera wyłącznie powiązane z tekstem argumenty za odczytaniem sensu utworu, – pogłębiona – znajduje potwierdzenie nie tylko w tekście, lecz także w kontekstach. – 15 pkt – uzasadnienie trafne i pogłębione – 10 pkt – uzasadnienie trafne, ale niepogłębione – 5 pkt – uzasadnienie częściowo trafne – 0 pkt – brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację	0–15
Poprawność rzeczowa	Oceniając pracę pod względem poprawności rzeczowej, bierze się pod uwagę liczbę błędów rzeczowych: – 4 pkt – brak błędów rzeczowych – 2 pkt – nie więcej niż 1 błąd rzeczowy – 0 pkt – błędy rzeczowe Błąd kardynalny, to błąd wskazujący na nieznaną treść tekstu kultury oraz kontekstów, do których odwołuje się zdający.	0–4
Zamysł kompozycyjny	Oceniając pracę pod względem zamysłu kompozycyjnego, bierze się pod uwagę: – funkcjonalność segmentacji – czy zostały wyodrębnione w tekście (językowo i graficznie) części pracy oraz akapity, – uporządkowanie tekstu – czy wyodrębnione części i akapity zostały logicznie uporządkowane. – 6 pkt – kompozycja funkcjonalna – 3 pkt – zaburzenia w funkcjonalności kompozycji – 0 pkt – brak zamysłu kompozycyjnego	0–6
Spójność lokalna	Oceniając pracę pod względem spójności lokalnej, bierze się pod uwagę zgodność logiczną i gramatyczną między sąsiadującymi zdaniami w akapitach. – 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenie spójności – 1 pkt – znaczne zaburzenie spójności – 0 pkt – wypowiedź niespójna	0–2

Kryteria oceny interpretacji utworu poetyckiego	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Styl tekstu	Oceniając pracę pod względem stylu tekstu, bierze się pod uwagę jego stosowność, zachowanie zasady <i>decorum</i> . – 4 pkt – styl stosowny – 2 pkt – styl częściowo stosowny – 0 pkt – styl niestosowny	0–4
Poprawność językowa	Oceniając pracę pod względem poprawności językowej, bierze się pod uwagę liczbę i wagę błędów składniowych, leksykalnych, słotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych. – 6 pkt – brak błędów lub nieliczne błędy nierażące – 3 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–6
Poprawność zapisu	Oceniając pracę pod względem poprawności zapisu, bierze się pod uwagę liczbę oraz wagę błędów ortograficznych i interpunkcyjnych. – 4 pkt – zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4
Niezależnie od stopnia realizacji poszczególnych podkryteriów zdający: – otrzymuje 0 punktów w kategorii koncepcja interpretacyjna, jeżeli przyznano 0 punktów w pozostałych kategoriach, – nie otrzymuje punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli otrzymał 3 punkty w kategorii koncepcja interpretacyjna, a 0 za uzasadnienie tezy interpretacyjnej, – otrzymuje 0 punktów w kategoriach: koncepcjach interpretacyjna, uzasadnienie tezy interpretacyjnej i poprawność rzeczowa, jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów. Praca zostaje zdyskwalifikowana w przypadku pojawienia się błędu kardynalnego.		

Przykładowy plan rozprawki

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań. W zadaniu jest oceniana umiejętność odbioru, analizy i interpretacji utworu literackiego oraz tworzenia wypowiedzi pisemnej. Za zadanie przyznaje się maksymalnie **50 punktów**. Wypracowanie musi mieć nie mniej niż **250 słów**.

Wypowiedź pisemna jest sprawdzana zgodnie z kryteriami podanymi w aneksie do *Informatora o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015* (www.cke.edu.pl).

Temat 2. Emigracja – tragiczna konieczność czy szansa? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, analizując podany fragment *Lalki*. Odwołaj się również do całości utworu i innego tekstu kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.

1. Postawienie tezy – ustosunkowanie się do problemu zawartego w temacie; dostrzeżenie różnych motywacji emigrantów w kontekście historycznym, np.:

– emigracja polityczna, zarobkowa; dobrowolna lub pod przymusem.

2. Analiza podanego fragmentu, np.:

- usytuowanie fragmentu w całości powieści, opis sytuacji;
- przedstawienie bohaterów – Wokulskiego i Ochockiego;
- przedstawienie poglądów Ochockiego na temat możliwości pracy naukowej w kraju;
- przedstawienie postawy Wokulskiego wobec decyzji Ochockiego i jej uzasadnienie;
- określenie motywacji Ochockiego.

3. Wnioski z analizy fragmentu, np.:

- według Ochockiego w kraju nie ma szans na dokonanie wynalazku;
- świat wartości Polaków i ich postawy uniemożliwiają jakikolwiek rozwój;
- dostrzeżenie społecznych konsekwencji decyzji młodego, zdolnego wynalazcy;
- dostrzeżenie osobistego wymiaru motywacji bohatera;
- odwołanie się do roli, jaką Bolesław Prus przypisuje nauce i wynalazkom w swojej powieści;
- odwołanie się do wartości i poglądów pozytywistów;
- ewentualnie: przywołanie zakończenia powieści (scena z udziałem deklarującego wyjazd Ochockiego i pozostającymi w kraju Szprotem, Węgrowiczem, Maruszewiczem i Szlangbaumem).

4. Przywołanie tekstów kultury, które ukazują różne aspekty emigracji (w zależności od zajętego stanowiska), uwidaczniających dylematy związane z wyborem lub koniecznością opuszczenia kraju, np.:

- przywołanie utworów literackich i/lub filmowych ukazujących dramaty przymusowej emigracji (np. A. Mickiewicz, *Pan Tadeusz – Epilog* – tragizm losu wygnańców doświadczających poczucia winy, przerażonych wieściami z kraju, bezradnych, zrozpaczonych, pozbawionych realnej możliwości powrotu; J. Słowacki, *Hymn* – elegijna tonacja spowiedzi „pielgrzyma”, „tułacza”, człowieka nieszczęśliwego, pozbawionego swego miejsca na ziemi; H. Sienkiewicz, *Latarek* – dramat tułaczego losu, samotność politycznego emigranta; S. Barańczak, *Garden party* i/lub wiersze Z. Herberta, *Pan Cogito – powrót*, *Powrót prokonsula* – alienacja, niezrozumienie, samotność wśród obcych w „lepszem świecie”);
- przywołanie utworów literackich i/lub filmowych, w których emigracja jest wyborem i szansą dla bohatera na indywidualny rozwój (np. film *Oda do radości*, którego bohaterowie po wielu zakończonych niepowodzeniem próbach działania, zdobycia pracy w kraju decydują się na wyjazd do Anglii);
- przywołanie tekstów kultury ukazujących niejednoznacznie konsekwencje decyzji o emigracji (np. powieść E. Redlińskiego *Szczuropolacy* ukazująca w satyryczny sposób „lepsze” życie Polaków w USA lub serial *Londyńczycy*).

5. Podsumowanie rozważań, ostateczne sformułowanie własnego stanowiska

Kryteria oceny rozprawki	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Sformułowanie stanowiska	Oceniając pracę pod względem sformułowania stanowiska, bierze się pod uwagę adekwatność, czyli odpowiedniość stanowiska i problemu. – 6 pkt – stanowisko jest adekwatne do problemu podanego w poleceniu – 3 pkt – stanowisko jest częściowo adekwatne do problemu podanego w poleceniu – 0 pkt – stanowisko jest nieadekwatne lub brak stanowiska.	0–6
Uzasadnienie stanowiska	Oceniając pracę pod względem uzasadnienia stanowiska, bierze się pod uwagę, czy jest ono trafne, czy jest szerokie i czy jest pogłębione. – 18 pkt – uzasadnienie trafne, szerokie i pogłębione – 12 pkt – uzasadnienie trafne i szerokie – 8 pkt – uzasadnienie trafne, ale wąskie – 4 pkt – uzasadnienie częściowe – 0 pkt – brak uzasadnienia stanowiska	0–18
Poprawność rzeczowa	Oceniając pracę pod względem poprawności rzeczowej, bierze się pod uwagę liczbę błędów rzeczowych. – 4 pkt – brak błędów rzeczowych – 2 pkt – nie więcej niż 1 błąd rzeczowy – 0 pkt – błędy rzeczowe Błąd kardynalny, to błąd wskazujący na nieznaną treść tekstu kultury oraz kontekstów, do których odwołuje się zdający.	0–4
Zamysł kompozycyjny	Oceniając pracę pod względem zamysłu kompozycyjnego bierze się pod uwagę: – funkcjonalność segmentacji – czy zostały wyodrębnione w tekście (językowo i graficznie) części pracy oraz akapity, – uporządkowanie tekstu – czy wyodrębnione części i akapity zostały logicznie uporządkowane. – 6 pkt – kompozycja funkcjonalna – 3 pkt – zaburzenia w funkcjonalności kompozycji – 0 pkt – brak zamysłu kompozycyjnego	0–6
Spójność lokalna	Oceniając pracę pod względem spójności lokalnej, bierze się pod uwagę zgodność logiczną i gramatyczną między sąsiadującymi zdaniami w akapitach. – 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenie spójności – 1 pkt – znaczne zaburzenie spójności – 0 pkt – wypowiedź niespójna	0–2
Styl tekstu	Oceniając pracę pod względem stylu tekstu bierze się pod uwagę jego stosowność, zachowanie zasady decorum. – 4 pkt – styl stosowny – 2 pkt – styl częściowo stosowny – 0 pkt – styl niestosowny	0–4

Kryteria oceny rozprawki	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Poprawność językowa	Oceniając pracę pod względem poprawności językowej, bierze się pod uwagę liczbę i wagę błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych. – 6 pkt – brak błędów lub nieliczne błędy nierażące – 3 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–6
Poprawność zapisu	Oceniając pracę pod względem poprawności zapisu, bierze się pod uwagę liczbę oraz wagę błędów ortograficznych i interpunkcyjnych. – 4 pkt – zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4
Niezależnie od stopnia realizacji poszczególnych podkryteriów zdający: – otrzymuje 0 punktów w kategorii sformułowanie stanowiska, jeżeli przyznano 0 punktów w pozostałych kategoriach, – nie otrzymuje punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli otrzymał 3 punkty w kategorii sformułowanie stanowiska, a 0 za uzasadnienie stanowiska, – otrzymuje 0 punktów w kategoriach: sformułowanie stanowiska, uzasadnienie stanowiska i poprawność rzeczową, jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów. Praca zostaje zdyskwalifikowana w przypadku pojawienia się błędu kardynalnego.		